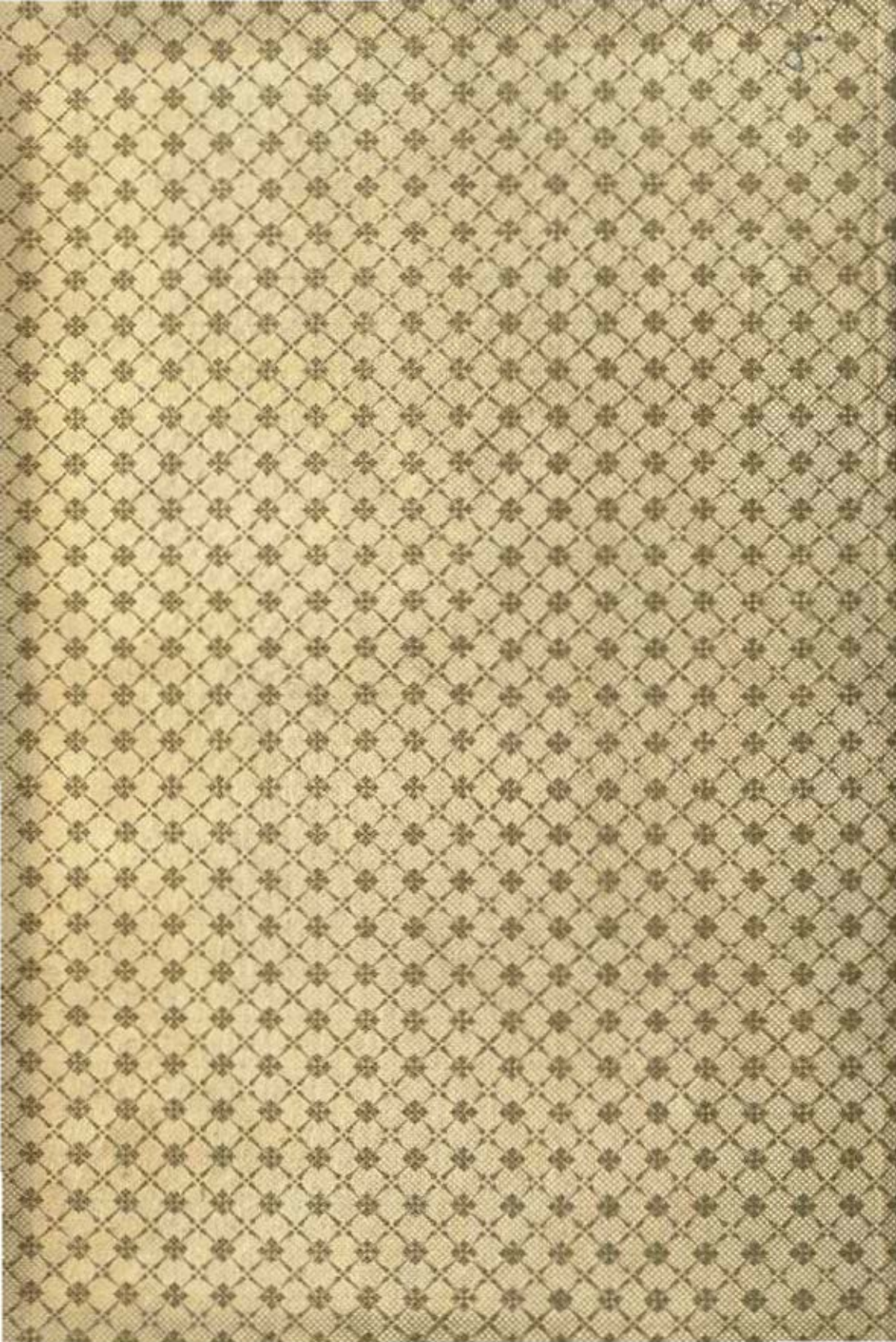
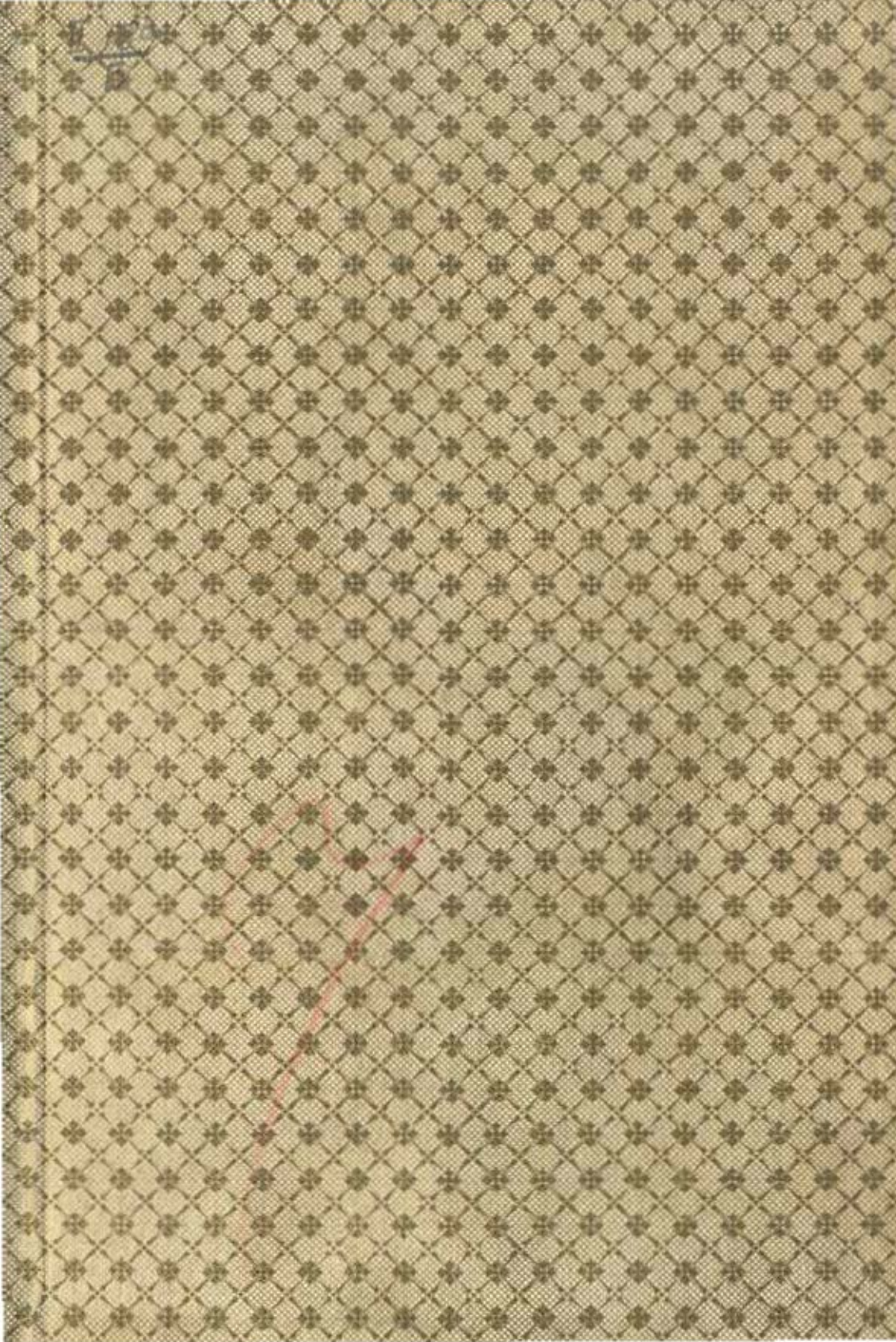

II 189

Б

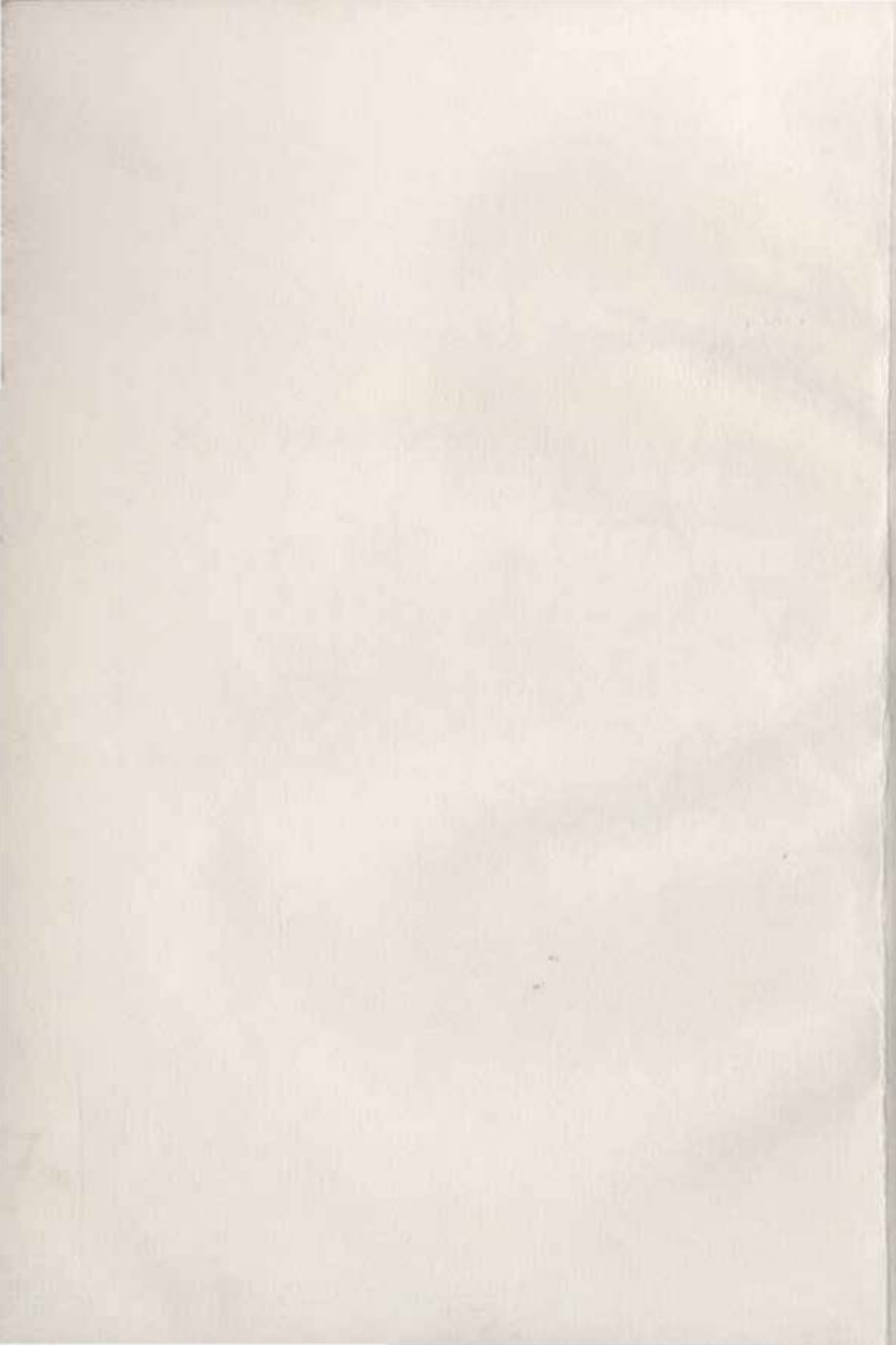

Друштвоуи Олимпије Трага
Београда за усвојениу на
Одбрану Београда 1915 год.

Августа 1832 год. Дарте С. Ром.
Београд.

Ђорђе Себ. Рош
најбољи-инвалид

58
a

На Дунавском Кеју
септембра 1915 године

Бр. инвентара 18147/51 ✓

БЕОГРАД, 1931

Набављено 16. VIII 1932.

Бр. инвентара 1404. 10319

Генерал Миливоје Момчиловић, командант X кадровског пука, Командант Градског Одсека Одбране Београда у 1915 год. Организатор Одбране Београдског Града и Дунавске обале за време Макензенове офанзиве.

Своме Команданџу
Пешад. џуковнику
Драгуџину П. Гавриловиџу

24 сџџембра (џо сџаром)
1930 год. на дан Пџнајесџо-
годишњице Одбране Београда.

Пешад. пуковник Драгутин П. Гаври-
ловић, командант 2 бат. X кадр. пука.

„Војници! Јунаци! Врховна Команда избрисала је наш њук из свој бројног сѝања. . . Наш њук је жртвован за часѝ Оѝаѝбине и Београда. . . Ви не-маѝте више да се бринеѝте за своје жи-воѝте, који више не ѝосѝоје. . . Заѝо најред у славу. . . За Краља и Оѝаѝ-бину! Живео Краљ! . . . Живео Београд!

Ове речи изговорио је својим војницима ѝуковник онда мајор г. Драѝуѝин Гавриловић, ѝред конѝтра-наѝадом на Дунавском Кеју 24 сепѝтембра 1915 год. у одбрани Београда.

Г Ђорђе Рош, п.поручник, водник 1 чете 2 бат. X кадр.
пука, тешко рањен у пакленој борби на Дунавском Кеју
у одбрани Београда 1915 г

15. септембра 1915. године сви извиђачи-официри, који су били на служби у авијатичкој ескадрили команданта Витра код Београда, враћени су у своје раније јединице. Ово враћање извиђача-официра у њихове раније команде извршено је по наређењу Врховне команде, вероватно из разлога, што се ескадрила у то време повлачила са београдског фронта.

Тада сам и ја враћен у своју ранију чету, (1 чету 2. бат Х. кадровског пука) са којом сам већ раније командовао осам месеци и радио на утврђивању савске и дунавске обале као и острва Хује.

16. септембра други батаљон Х. кадровског пука под командом мајора, г Драгутина Гавриловића, примио је у одбрани Београда отсек потпорнице цео Доњи Град, Дунавски Кеј и све до стругаре Прометне Банке. Моја, 1 чета, под командом рез. капетана II. кл. пок. Алексе Ресимића, примила је на себе најважнији део овога отсека. Дунавски Кеј, и у то време још пошумљени део од Кеја па до стругаре Прометне банке. Терен самога Кеја држао је пеш. поручник пок. Новица Дуњић, са првим водом, коме је накнадно додат још један вод, док сам ја са четвртим водом држао пошумљени терен десно од Кеја до Стругаре.

Док је десна дунавска обала имала стварно свега једну добро утврђену линију, у насипу железничке пруге, дотле је сам Кеј био утврђен са два реда ровова, поред главне одбранбене линије на железничкој прузи. Све ове линије ровова биле су међу собом повезане прилазницама. Поред овога Дунавски Кеј био је снабдевен и једном батеријом торпеда, која је стајала под командом Руса, и која је имала задатак да евентуални прилазак монитора и постављање понтонског моста спречи торпиљањем. Лево од моје чете налазила се чета потпоручника Милана Ерића, а десно од мене чета 1 батаљона под командом рез. капетана Милоша Вићентијевића и водника пешад. потпоручника Војислава Ковачевића.

О предстојећој Макензеновој офанзиви се званично ништа није саопштавало, док сам међутим ја о истој имао извесних података, које сам прикупио за време свога бављења у авијатичкој ескадрили команданта Витра, и према томе предочавао буру, која се спремала.

Душевно стање код војника било је одлично, зуцкало се нешто о Прусима, а војници су били радосни и горди у исти мах, што ће можда имати прилике, да се и са њима ухвате у коштац.

Одмах по извршеној смени 3. батаљона, који је отишао у резерву, командант батаљона, г мајор Гавриловић обишао је положаје и наредио нам, да се у самој линији дунавске обале ископају ровови за клечећи став,

Официри X кадровског пука, пред полазак на београдски положај.

Први ред одоздо с лева на десно П. поручник Стацковић, поручник Новица Дуњић, капетан II кл. Миленко Ђурић.

Други ред седе с десна на лево: П. поручник Ђорђе С. Рош, капетан I кл. Драгољуб Јаковљевић, пуховски свештеник Милан Поповић, капетан I кл. Јован Ристић, мајор Љуба Јовановић, мајор Драгутин Гавриловић, капетан II кл. Добривоје Радојевић, поручник Траја Пауновић.

Трећи ред стоје с десна на лево п. поручник Петар Павловић, п. поручник Васа Гајић, поручник Милосав Јовановић, мајор Михајло Милићевић, поручник Никола Јанаћковић, п. поручник Миливоје Стаматовић, п. поручник Митар Вукаловић.

Четврти ред одозго с десна на лево: п. поручник Милан Ерић, поручник Милутин Станић.

и то близу саме воде, тако да је вода делимично улазила у саме ровове. Под заклоном шуме радило се форсирано и, дању и ноћу, тако да је ова линија ровова 21 септембра била дефинитивно израђена. Значај ових ровова разумео сам тек кад је отпочела борба на Дунавском Кеју, а у прво време нисам никако могао да схватим, зашто су ровови грађени уз саму воду. Да није било тих ровова, ја бих са мојим водом био још у току првога дана потпуно уништен, пошто је немачка и аустријска артилерија према раније израђеном плану по систему такозваних „квадратних” простора, тукла у главном терен почевши неколико десетина метара у дубину од саме дунавске обале, сматрајући да ровови у води и поред ње неће бити подизани, а што раније није могло ни да се утврди, пошто су они пред сам напад били ископани. Ти су ровови уштедили многобројне жртве.

На левој дунавској обали могло се приметити живо кретање непријатељских трупа. Нарочито је лупњава била велика ноћу, када је непријатељ утврђивао своју артилерију, постављајући је поред саме обале, под заштитом врбака. Тежи калибри и хаубице, постављени су у потребном отстојању од дунавске обале у позадини. Зором, а неки пут и дању, могли су се голим оком распознавати разни транспорти на мазгама и брдским коњима, који су вероватно транспортовали муницију и остали ратни материјал.

Осматрачница моје чете била је смештена на врху једне куле — ветрењаче, конструисане од гвоздених трегера, у висини од 8 до 10 метара, и била је снабдевена са једним првокласним маринским дурбином, који је некада био својина мога пок. оца, а кога сам ја поклонио својој чети. Осматрачница је била изванредно погодна и по свом положају, и својим дурбином, те је за њу био одређен један каплар са својом десетином, који је вршио посматрање непрекидно и ноћу и дању. Извештаји осматрачнице наговештавали су тих дана да се нешто озбиљно спрема са оне стране Дунава, и зато је она постала предмет опште пажње. Чудном игром судбине ова ветрењача је и поред страховите артиљеријске ватре, која је за време напада на Београд присутна на том терену, остала читава, и ако је шума у ближој и даљој околини била буквално уништена. Она је сигурно зато остала читава, да би служила као споменик оном храбром каплару и његовој десетини, који су за време самог напада на Дунавски Кеј и даље вршили своју тако значајну дужност осматрача, са пуно пожртвовања, све дотле, док нису сви, један за другим израђавани или изгинули. Од једног, преосталог из те десетине, тешко рањеног војника, сазнао сам доцније, да су осматрачи гинули на осматрачком месту раскидани у већини случајева шрапнелима, док су други хладно и верни својој дужности заузимали њихова места, можда седећи на мртвим телима својих другова.

Осматрачница на Дунавском Кеју на којој је уништена једна десетина из 1 чете 2 батаљона X кадр. пука.

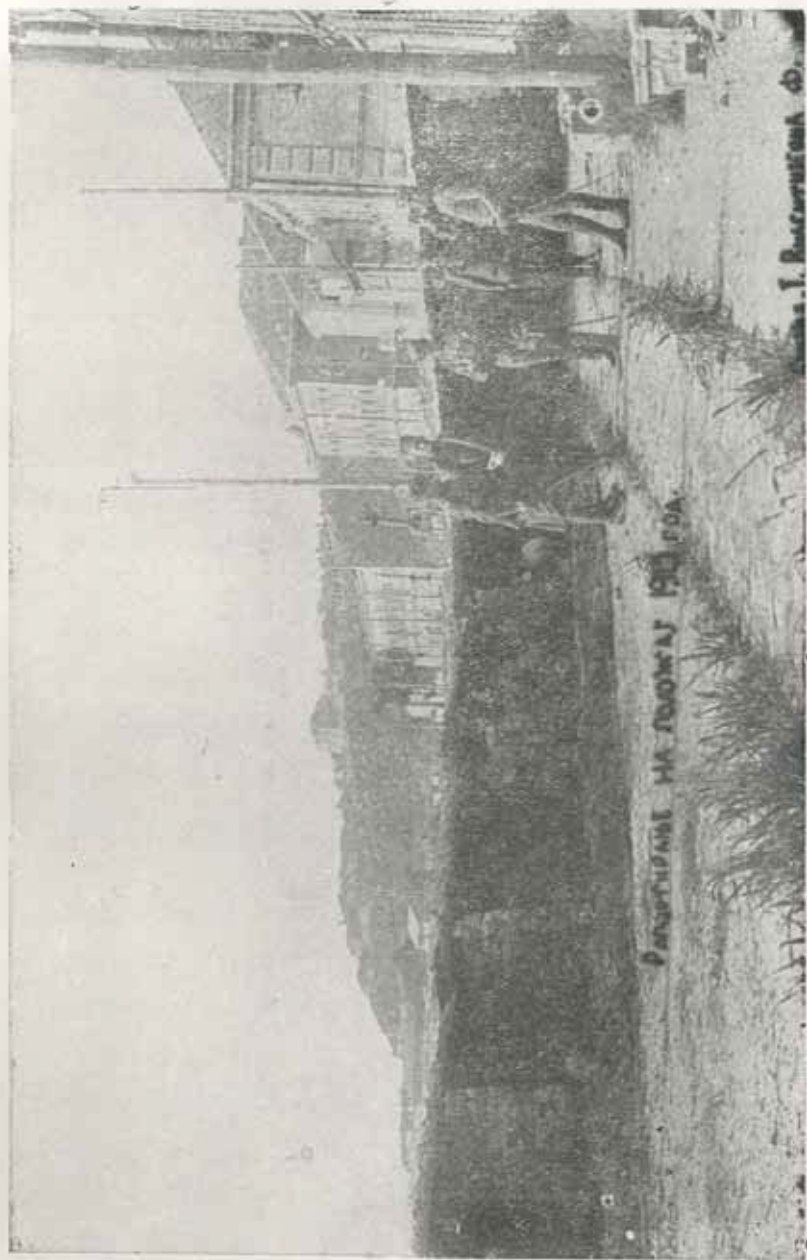
Добивени извештаји који су наговештавали ово припремање непријатеља, слати су претпостављенима са тражењем, да се пешачком и артилеријском ватром непријатељ омета у његовом припремању Наређења, пак, која сам добијао, гласила су, да држање наших трупа мора бити апсолутно пасивно и да ниједан метак не сме бити испаљен.

Ово наређење остало је у важности и тада, када сам известио своју прихватницу 21 септембра у 2 часа по подне, да се преко пута од мене на једној чистини поред обале, појавила једна група непријатељских официра, која је намештала своје велике двогледе на ногарима и вршила крокирање терена, на који ће се ускоро искрцати њихове трупе.

22. септембра, око 3 часа по подне, отпочела је свој страховити посао немачка и аустријска тешка артилерија, закључно са калибрима 305 мм. и 420 мм. Моји класни другови, потп. Ковачевић, п. поручник Ерић, и ја, седели смо на насипу железничке пруге и посматрали дејство ове чудне и за нас још невиђене артилерије, чија су зрна једним поготком дизала читаве куће и читава градска платна у ваздух, уз страховиту детонацију, од које је дрхтала атмосфера. Призор је био страховит и у исто време сатански величанствен. Ми смо држали наш „воднички ратни савет“, предосећајући да се налазимо на прагу одсудних догађаја.

Кад је ноћ пала, одблесци овог оркана на црном је

сењем небу бивали су све ређи и ређи, док се у поноћ није опет све смирило. Ваздух је мирисао на барут, сумпор и паљевину. Ја сам са својим водом и својим друговима провео целу ноћ у строгој приправности у предњим рововима. У зору повукли смо се у насип железничке пруге на одмор. Легао сам у 3 часа, а већ један сат доцније, тачно у 4 сата ујутро 23. септембра 1915. год. пала је у непосредној близини прва граната, као сигнал за ону страховиту бубњарску ватру, која је трајала непрекидно 24 часа. Чинило се као да је по команди, у размаку од неколико секунда, после прве гранате пало десет, сто, хиљаду, много хиљада граната. Пламен и дим обавили су Дунавски Кеј и прве жртве су почеле падати. Са извесним губицима пребацио сам свој вод не размишљајући много у предње ровове поред саме обале, спасавајући тако и себе и свој вод од сигурне смрти. У тим рововима провели смо цео дан и целу ноћ, тучени немилосрдно непријатељском артилеријом, и то са фронталне стране директном ватром пољских и брдских оруђа (перкусијом), смештених на самој дунавској обали, као и хаубицама из веће даљине, и затим тежом артилеријом у десни бок од стране Овче, Борче и Панчева, а у леви бок и леђа са земунске стране и Бежаније. П.поручник Ковачевић избројао је са осматрачнице, само према фронталној страни на левој Дунавској обали, а на простору широком око 3 километара 48 оруђа разног калибра, распоређених у три реда.

1 чета 2 бат. X кадровског пука у рововима на Савској обали код пристаништа. Заступник командира чете
п.поручник Ђ. С. Рош прима рапорт од својих подника.

Тих 24 часа бубњарске ватре на Дунавском Кеју били су најтежи часови, које сам у рату преживео и не дају се никаквом маштом претставити и реконструирати. Тучени са свију страна, у немогућности бити брањени од своје сопствене артилерије, гинули су војници са страшним ранама по телу

Земља је затрпавала читаве групе војника с тим, да затим, заједно са тим покривачем буду бачене у ваздух под експлозијом зрна тешкога калибра. Свака веза са позадином била је прекинута. Храна није слата, а послати ордонанси нису се више враћали, јер су успут један за другим гинули. Земља се тресла, и стењала под тешким ударцима, а када је ноћ пала, киша је почела да сипа, и цело поприште било је осветљено огромним пламеном горућих зграда електричне централе, кланице, и т. д.

Пламен је лизао до неба, као једна огромна буктиња, држана снажном руком Бога рата, којом је он хтео још боље да осветли своје крваво дело, уз хуку већ заморених топова. У кланици затворена, урликала је живоспаљивана стока, чији су животињски крици допуњавали овај пакао, док су се фабрички димњаци, стропоштавали уз страховиту детонацију, распаљивајући још више црвени пламен.

Била је поноћ Артилеријска паљба према предњим линијама Дунавског Кеја заустављена је, а према варошком делу отсека и придолазећим путевима удво-

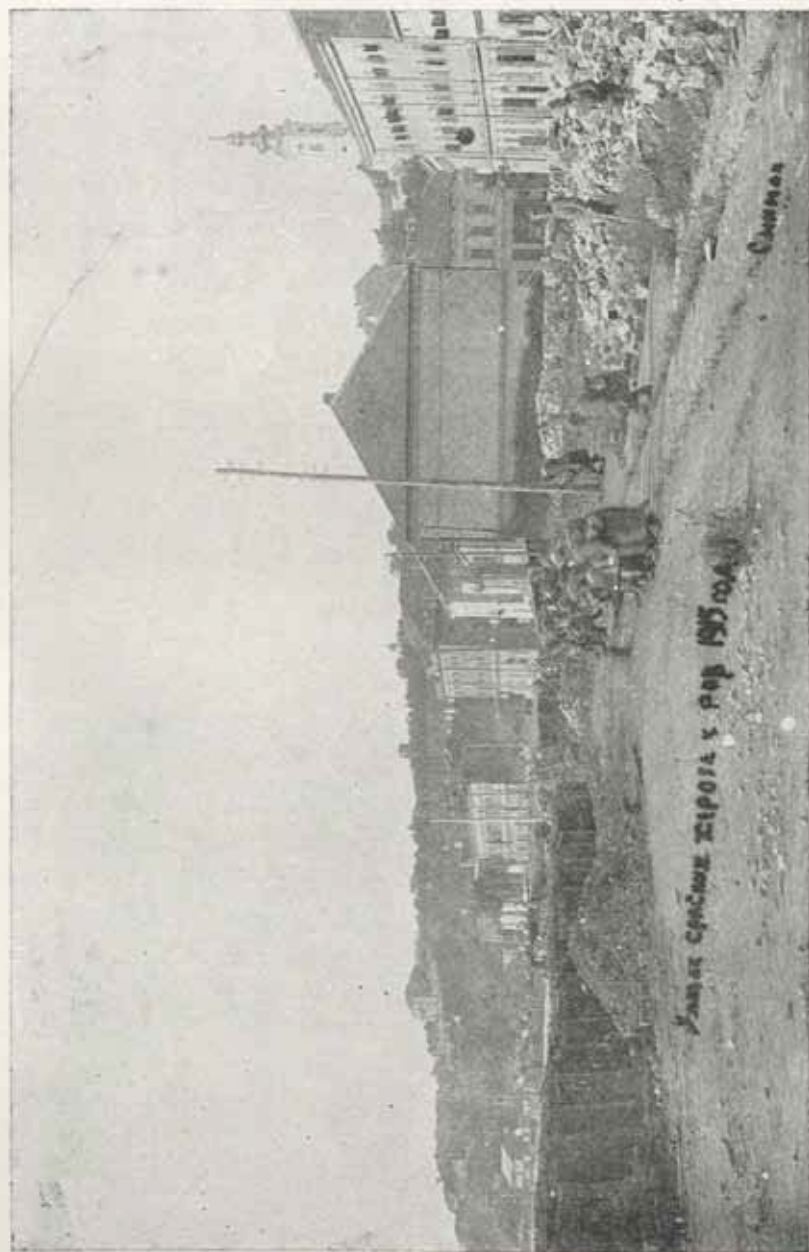
стручена, када су се појавили непријатељски моторни патролни чамци, крстарећи, осветљени пламеном поред наше обале, вероватно испитујући терен, и ситуацију за десант својих трупа. Одмах затим, појавила су се два монитора и укотвљена са самој обали Кеја, отворила брзу артилеријску и митраљеску ватру на поручника Дуњића и његове војнике. Истовремено појавио се из Дунавског Рукавца, вучен са 2 моторна чамца, велики понтонски мост*) са два батаљона пешадије, уз страховито урликање и вику. Остатак наше артилерије болно и у агонији напрезао се, да са својим погоцима одвоји по који понтонски чамац, који је затим уз лелек и кукњаву своје рањене посаде бивао ношен током реке. Под заштитом монитора понтонски мост је убрзо био постављен и два батаљона извршила су десант на Дунавски Кеј после кратког и очајног гушења, после кога је настала нека језива тишина. Поручник Дуњић заробљен је са остатком својих храбрих војника.

Према извештајима, накнадно добивеним у ропству, у првим понтонским чамцима, који су пристали уз обалу Дунавског Кеја те ноћи, налазили су се помоћник начелника штаба Макензеновог, један командант аустријског пука и оба команданта батаљона. Укратко, пошто је поручник Дуњић заробљен, не чекајући потпуно искрцавање оба батаљона, непријатељ се хитно развијао према варошком делу и био је дочекан контра-

*) Групе понтонских чамаца повезаних међу собом.

Прилазница и ровови на Одсеку 1 чете 2 бат. X кадр. пука на Сави,
са порушеним гвозденим мостом.

1 чета 2 бат. 10 рпг, пука улази у своје ровове на Сави.

нападом деловима Сремског одреда, под командом свога вође, сада пуковника Кирхнера, извесних делова VII пука П. позива и жандармерије. Изгледа, да су аустријске трупе биле специјално опремљене за овај прелаз, јер је многобројност митраљеских одељења нарочито падала у очи. Ту на простору код кафане „Шаран“ развила се огорчена борба. Десант је извршен између 12 и по и један сат по поноћи. Имајући велике губитке, са замореним војницима тражио сам помоћ од своје прихватнице, у намери да извршим препад непријатељу у леви бок, и да га отсечем од позадине или натерам у Дунав. Ордонанси су опет гинули. Тек ми је пети, најзад, сам донео писмено наређење мога командира да делове свога вода прикупим и отступим у десну страну према I батаљону „када то ситуација буде захтевала“ Наређење је дато писмено и ја сам га уз припомоћ електричне лампе са узбуђењем читао, осећајући сву деликатност истог. Ако отступим, можда ће доцније бити сматрано, да сам сувише рано отступио, опет да останем, бићу можда опкољен а можда и заробљен.

Непријатељ је врло пажљиво наступао, вероватно немајући поверења у пред њим налазећу шуму, или из разлога да је сувише ангажован у борби према фронталној страни код кафане „Шаран“ Решио сам да и даље останем, и ако сам имао извештај, да је моја прихватница, која се налазила у насипу железничке пруге, већ отступила. Заморен и изнурен до крајњих граница

доживљајима из прошлог дана и ноћи, напрезао сам мозак, до егзалтације, да би пронашао решење, које би одговарало ситуацији. Држећи наређење у руци, осветљавао сам га електричном лампицом, чији је крај био распукнут тако, да је метал био савијен у облику једнога оштрог ножа, зарио сам ову оштрицу у своју леву руку и секао уздуж и попречно не бих ли изазванним болом прикупио живце и поставио правилну одлуку. Непријатељска одељења су већ продрла у нашу позадину, али су нас остављала још на миру. У међувремену спуштен је и други понтонски мост, и вучен моторним чамцима брзо се приближавао месту на коме сам прикупио свој вод, а који је био у виду малог кеја, избачен у воду. Ситуација је била очајна. Непријатељ је тукао са свију страна, и мени је остала само још десна страна према I батаљону слободна. Решио сам, да сачекам десант приближујућег понтонског моста. Наредио сам да се пуца, кад стигне сасвим близу, што је било и урађено. Истовремено пак поједини непријатељски делови извршили су напад с леђа и с левог бока, док се први понтонски чамац зауставио пред мојим водом на обали, дочекан борбом у прса.

Ситуација је достигла кулминацију. Минути су били године, и један оштар крик „Мајката швапска” праћен експлозијом бомбе избачене из руку поднаредника Денча Маћедонца, отворио ми је слободан пут, да са својим водом отступим, остављајући за собом

Под дејством непријатељске артиљерије „бубњарске ватре“

Предње линије Одбране Београда, под напном тешке непријатељске артиљерије.

само мртве. Било је 4 и по часа ујутро, када сам под горњим околностима напустио положај и отступио текстурајући се и падајући са својим водом у огромне рупе створене експлозијама граната и газећи по баруштинама створеним од базена за риболов, који су се делимично излили. Поједине рупе биле су од пет до шест метара дубоке.

Код стругаре Прометне банке затекао сам један вод и батаљона нашег пука под командом потп. Бркића, и ту одлучих да са њима причекам развој ситуације. Мало затим у пуном одушевљењу својственом њиховој младости, указали су се делови Сремског одреда у јачини од 100 пушака, стављајући се под нашу команду.

Било је 5 и по часова када су се у бледилу зоре кроз јутарњу маглу указале три до четири непријатељске чете како се у четним колонама развијају на простору између пруге и дунавске обале, идући од Кеја у правцу стругаре. Између њих и нас у растојању од око 400 до 500 мет налазили су се вештачки квадратни базени за риболов или справљање леда, који су међу собом одвојени танким појасом земље, широки 1—2 метра. Пред нама је лежао дубоки јаз који је спајао Стругару са Дунавом. Потпоручник Бркић је темпераментно предлагао јуриш у сусрет — што сам морао спречити, видећи неповољност терена који би наш испад потпуно парализовао. Наредио сам да се полеже, и да се у највећој тишини непријатељ сачека, који је у

то време већ био обишао базене и развио своје чете у дупли стрељачки строј, прилазећи нам и не слутећи шта га чека.

180 до 200 пушчаних цеви чекало је у страховитом узбуђењу, да моја пушка прва опали и да сигнал за оштре плотуне, који су имали да униште непријатељске чете. Шум кретања и уобичајени звекет оружја и опреме, већ се јасно чуо, када су редови непријатељски допрли на одстојање од 40 до 50 метара и први плотун, праћен страховитом вриском и запомагањем, овако је осветнички поздравио непријатеља. Плотуни су се претворили у паклену брзу паљбу, а за кратко време док дан још није потпуно свануо, лежало је више од 300 непријатељских војника, ваљајући се у својој сопственој крви, на првом прагу Београда.

Остатак је у паничном бегству упадао у базене са водом где су многи од њих такође нашли своју у истини трагичну смрт

Нови батаљони пребацивани су несметано на Кеј и вршили и даље очајне испаде према железничкој прузи, коју су делимично били заузели. У то време гине потпоручник Милан Ерић, разнешен гранатом, која га је погодила у сред главе. 3. батаљон нашег пука ступа такође у акцију, као и делови 1 батаљона и претимају насип железничке пруге. Долази до гушања, и до тако компликоване ситуације, да се на пример делови чете кап. Вићентијевића под командом потпоручника Кова-

Пешад. п.поручник Милан Ерић, водник 3 чете 3 бат. X кадр. пука
разнешен гранатом при одбрани Београда.

Пешад. пуковник-инвалид, Драгомир С. Поповић-Варница, командир митраљеског одељења Комбинованог Одредa. Организатор уличних борби у Душановој и Позоришној улици по одступању са Дунавског Кеја. Херој у одбрани престонице у којој је тешко рањен олузете обе ноге и остао доживотни инвалид.

чевића при осветку дана налажаху у позадини непријатељској, испред саме железничке пруге, окренути леђима непријатељу

Свануо је дан, када заклокоташе наши митраљези са простора код Платнаре, што подиже дух и изазва одушевљење код наших изнурених војника. То је потпоручник Младен Жукјевић, такође мој класни друг, ступио следствено његовом темпераменту, са својим оруђима у акцију

Други вод са два митраљеза дејствовао је под командом сада покојног поручника Ђорђа Н. Јовановића на терену код електричне централе. Борба ових митраљеских водова водила се на малом одстојању, тако да су губитци на обема странама били поражавајући. Ово митраљеско одељење вршило је своју дужност са беспримерним пожртвовањем, и ако је његов командир тада пеш. мајор Драгомир С. Поповић-Варница, лежао у Београдској Војној Болници тешко повређен падом са коња, баш пред сам почетак Макензенове офанзиве. Љубав према својој Отаџбини и својим војницима није дала мира овоме врлом команданту и храбром официру, да у овим судбоносним тренутцима буде одвојен од њих, и тако је на ноћ 25. септембра мајор Драгомир С. Поповић-Варница, још са ранама у завоју напустио Војну Болницу и појавио се у одсутном тренутку код својих митраљеза око четири часа изјутра на положају код стругаре Прометне банке.

„Добро је, Војници” биле су речи, са којима је мајор Варница поздравио своје одељење, и тада се митраљеска паљба удвостручила са још већим еланом. И када је ово митраљеско одељење напустило стругару повлачећи се према вароши, мајор Варница избројао је поред свога водника потпоручника Жујовића још свега пет војника.

У борби под Авалом код села Зуца 2. октобра рањен је мајор Поповић-Варница тако тешко, да је остао доживотни инвалид.

Прошло је 36 часова од како ни ја ни моји војници нисмо ништа јели. Гранате падају на наслаге балвана и греда у дворишту Стругаре, које лете по ваздуху као огромна палидрвца, и уз тресак падају свуда наоколо, убијајући и рањавајући војнике и добровољце. Било је 9 часова пре подне, када сам успео да дођем у контакт са својим командантом батаљона, који је већ био послао извештај команданту пука да сам заробљен, а који ми је сада наредио да одмах са водом дођем у састав батаљона.

Затекао сам команданта код кафане „Јасенице” у моменту када је издавао последња наређења за контра-напад на Дунавски Кеј, двома четама VII. пука П. позива и једној чети нашег батаљона. Са пуно радости Командант ме је загрлио. Ту сам затекао и свога командира кап. Ресимића са остатком чете.

Јуриш од кафане „Јасеница” према железничкој

Пешад. п.поручник Младен Жујовић, водник митраљеског одељења
X кадр. пука, који је нанео непријатељу велике губитке у одбрани
престонице.

Резервни капетан II кл. пок. А. Ресимић, командир
1 чете 2 бат. X кадр. пука, рањен у пакленој борби
на Дунавском Кеју.

прузи извршен је у огромном елану. Ја сам одређен у резерву овог напада. Аустријски митраљеци су косили наше јуришне трупе са врло кратког одстојања и уз јуришне крике и тресак бомби водила се ова дивља борба на ивици овог историјског Града и на вратницама престонице Краљевине Србије, где су у једној узаној, једва око 30 м. широкој улици, три чете у густим стрељачким стројевима, јуришале на непријатељске митраљезе на размаку од непуних сто метара. У олуцима тротоара, где се вода слива кад пада киша, текла је људска крв. Тако је Србин бранио Част своје престонице на њеном прагу 24. септембра 1915. године.

Око 10 часова добио сам наређење од команданта да одем хитно на лево крило батаљона према комплексу улица лево од кафане „Јасеница“ до Робијашке Баште, и да узмем под команду жандармеријске делове који су прошле ноћи после крвавих борби били десетковани. Улицама су лежали разбацани лешеве у плавим жандармеријским униформама, а на крајњој тачци улице Риге од Фере наишао сам на један ров — барикаду пуну до врха лешева наших жандарма. Ту сам наишао на делове Сремског одреда под командом потпоручника (сада капетана) Ж. Кезића и у споразуму са њим организована је одбрана тога дела вароши. Примећено је да су аустријанци, који су се били угњездили у насипу железничке пруге, проваљивали у авлије које су према прузи биле ограђене дрвеним плотовима, и на тај начин отварали

ватру нама у бок и леђа. Одмах су у такве авлије и у граничне зграде према попречним улицама које су водиле ка прузи распоређени наши војници, жандарми и добровољци, да бране те прилазе, и тако се развијала борба појединаца, која је имала многобројне вариације. Примећени су и многи грађани, па и београдска деца, која су узимала пушке изгинулих војника и борила се са пожртвовањем заслужним сваког дивљења!

Непријатељ је добијао стално појачања, а бацачи мина и целокупна артилерија удвостручила је своју акцију. Због критичне ситуације и недостатка трупа издато је било наређење да се рањеници имају спасавати сами како то најбоље могу. Са кровова и са прозора појединих кућа пушкарало се са непријатељем који је био на прузи. Убациване су бомбе у насип из непосредне близине од 6 до 7 мет. и посматрано је њихово дејство.

Око 1 часа по подне стиже нам у помоћ потпоруч. Петар Павловић мој класни друг са 2 вода из III батаљ. У 2 и по часа долазе још 3 вода и лично сам командант батаљона мајор г. Драгутин Гавриловић. Иначе огроман као див, изгледао је тада још већи, сакупивши око себе офицере и војнике 2 бат., делове жандармеријских чета и Сремског одреда. И тада је загрмео његов глас пун заноса

„Тачно у 3 часа непријатељ се има разбијти вашим силним јуришем, разнети вашим бомбама и бајонетима. — Образ Београда, наше престонице има да буде светао.

Умрећ на м. Рата, 1918.

1 чета 2 батаљона, са својим заступником командира потпоручником Ђорђем С. Рошем, у својој прихватници дворашу кафана „Венеција“ на Сави.

Војници ! Јунаци ! Врховна Команда избрисала је наш пук из свог бројног стања, наш пук је жртвован за част Београда и Отаџбине Ви немате више да се бринете за животе ваше који више не постоје Зато напред у славу ! За Краља и Отаџбину Живео Краљ ! Живео Београд ! "

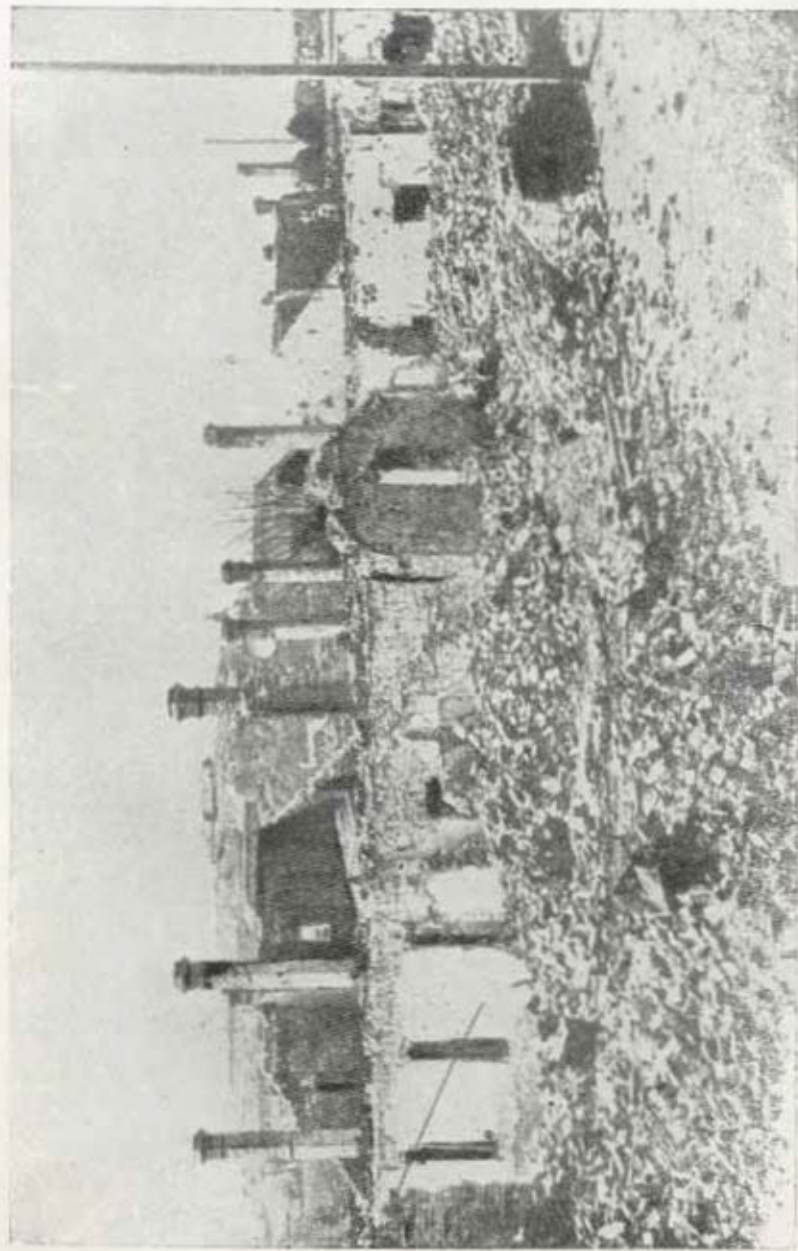
Проламао се ваздух од промуклих узвика јунака који се мешаху са грмљавином топова и клокотањем митраљеза. Куће су се рушиле, бели димови шрапнела оцртавали су се, сада на плавом београдском небу и у томе паклу од смрти и одушевљења лежало је мирно цвеће, бели зумбул у излогу једне мале цвећарске радње. Под утисцима говора свога Команданта пришао сам том излогу и једним ударом ноге разбио његово велико стакло. Закитио сам своју капу белим зумбулом и гледао са каквом се раздраганошћу ките моји војници пред полазак у неизбежну смрт Необуздани излив одушевљења просуо се био међу све нас и тада сам осећао како смо сви били свесни тога да је лако и слатко умрети за Краља свога и Отчествово своје. Ето тако окићени пошли су храбри војници у смрт — јер ретко ко је остао у животу после контра напада извршеног на железничку пругу и Робијашку Башту на дан 24. септембра у 3 и по часа по подне. Отстојање од непријатеља било је врло мало, 20—30 мет свега. Непријатељски митраљези били су многобројни и било је очигледно да се иде у сигурну смрт Неколико минута пре 3 часа потпоручник Павло-

вић загрлио ме је последњи пут, и у силном јуришном налету извршио испад према баштованциницама непријатељу у десни бок са своја 3 јуначка вода. Одмах за њим са громогласним „ура” излетео сам и ја са своја три вода у правцу железничког насипа са циљем да се докопам једног рова — барикаде, на двадесетак метара испред железничке пруге и да одатле бомбама омогућим скок у непријатељски ров. Наши губитци били су страховити. Гледао сам како моји војници са недовршеним криком на устима, око мене падају и таман сам допро до барикаде, када чух узвик „Погибе потпоручник Пера” Окретох се на леву страну и видех свога доброг пријатеља и класног друга, великог јунака, чије је тело већ у ранијим борбама било куршумима изрешетано, како пада погођен у уста, држећи у десној руци грчевито свој револвер. Нисам догледао ни пад његовог тела на земљу, а још више огорчен смрћу свога пријатеља, ја сам са својим војницима полетео са барикаде у непријатељски ров, али пре него што сам исти прекорачио, пао сам без свести натраг у њен заклон тешко ранен кроз врат

Не знам колико је протекло времена, када чух разговор неколицине војника, који су се препирали о томе да ли сам жив или мртав и да ли ме треба оставити или понети. Чуо сам јасно речи али нисам ништа могао видети. На крају су ме ипак понели. Успут сам дошао потпуно к себи и тражио да ме однесу код мог команданта...

Пок. Петар Павловић, потпоручник, водник 3 бат. X кадр. пука,
јуначки погинуо у одбрани Београда 1915 год.

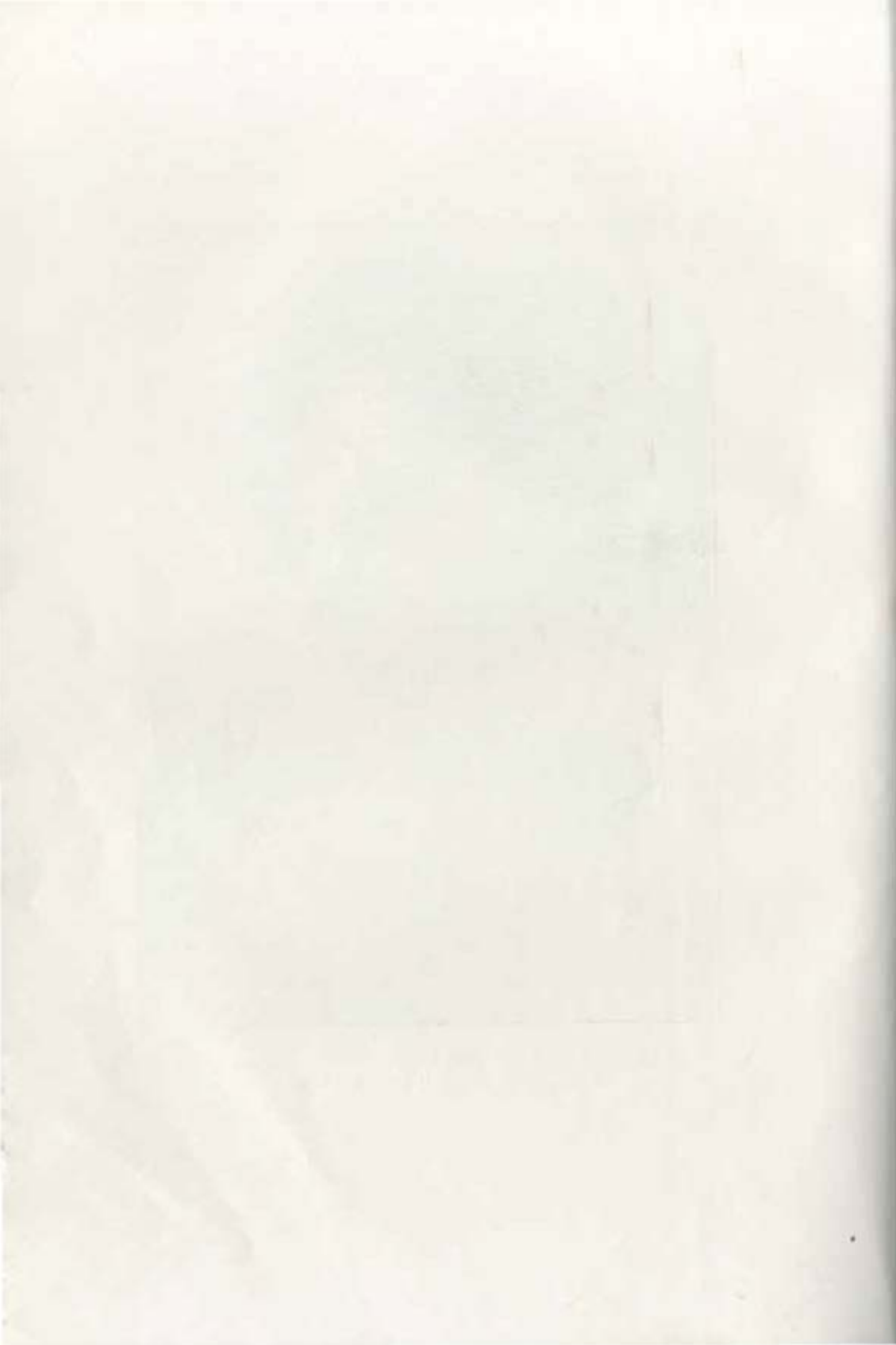
Место, на крају улице Риге од Фере, где је извршен контра напад на Аустријаше 24 септембра у 3 часа по подне.

Госпођа Јелена Милутиновић, чланица Народног Позоришта, која је превијала наше официре и војнике у борби на Дунавском Кеју и са пуно личног пожртвовања пренела тешко рањеног потпоручника Ђорђа С. Роша у Војну болницу.

Г-ђа Вукосава Попадић, која је превијала рањенике, за време борби на Дунавском Кеју 1915 године.

Он ме је храбрио и истовремено издавао наређење за одбијање једног напада који је непријатељ спремао да изврши. И баш кад су донешена једна носила и кад је командант хтео да се опрости са мном, један крик ставио ми је до знања, да је и мој командант, мајор Гавриловић рањен. Заиста, мало затим стропоштао се рањен у главу поред мене. Неколико минута доцније пада у непосредној близини тешко рањен мој командир кап. Алекса Ресимић. Команданта и командира војници су однели а ја сам остао лежећи на земљи слушајући приближавање непријатеља који је вршио јуриш за јуришем.

Вукао сам се по земљи док је крв млазевима шибала из врата, и онда сам опет изгубио свест. Незнам тачно колико је то трајало, док ме је неколико жандарма одвукло у Душанову улицу бр. 6., где су под сводовима некадашње палате Евгенија Савојског, неколико грађанки Београда отвориле једно привремено завојиште превијајући наше војнике и официре. Мајор Гавриловић и кап. Ресимић били су већ превијени и однешени из овог импровизованог завојишта. Ове грађанке су биле г-ђа Јелена Милутиновић, бив. чланица Народног позоришта и супруга г Добрице Милутиновића, нашег познатог глумца, г-ђа Вукосава Попадић, г-ђа Олга Јовановић и извесна комитска жена Ленка. Иницијативом и пожртвовањем г-ђе Јелене Милутиновић ја сам спасен, пошто ме је она у недостатку носила положила на једна врата и на истим ме, под кишом куршума и граната,

стављајући свој живот на коцку, идући читавих три сата, уз припомоћ двојице жандарма и једног аустријанца заробљеника, однела у Војну Болницу и предала доктору Рајану, шефу американске мисије, који је са својим лекарима већ 24 сата на пет операционих столова вршио своју велику хируршку и спасилачку дужност

Скинули су ме са операционог стола и понели на једном чаршаву кроз дугачак мрачан ходник, који је био осветљаван блеском топова и експлозијом граната, и спустили у кревет једне мрачне собе у којој је тада урликао од болова, у стомак тешко рањен кап. I. кл. г Иговић из VII. пука II. позива. Мало затим донесен је и потпоручник Живојин Швабић, формално заклан метком, потом потпоручник Митар Вукаловић, тешко рањен у груди, оба официри мога пука.

У агонији између живота и смрти, у праскозорје 26. септембра примио сам трагичну вест, да је непријатељ заузео Војну болницу Горди Београд је пао, и ја сам постао сужањ .

Рез. пешад. п-поручник Живојин Швабић, водник 2 чете 3 батаљона
X кадровског пука, тешко рањен на Дунавском Кеју.

Американска Мисија Црвеног Крста у Београдској Војној Болници, која је 1914 и 1915 год., за време Одбране Београда учинила велике услуге нашој војсци и грађанству. Др. Рајан, (у средини) шеф мисије и Др. Донован (у другом реду лево) истакли су се личним пожртвовањем.

Пешад. потпоручник Ђорђе С. Рош, после Церске битке у Београдској Војној Болници са њаком наредником Фридрихом Ротом, који је доцније као пилот јуначки погинуо на једном аеродрому код Солуна.

Споменик изгинулим борцима на гробљу, на Дунавском Кеју са кога су 1930 год. ископани изгинули српски борци и пренешени у општу гробницу која је иницијативом председника Удружења резервних официра и ратника г Милана Радосављевића, подигнута код Новог Гробља.

После 15 година, капетан-инвалид Ђорђе С. Рош присуствује
откопавању гробнице на Дунавском Кеју, у којој су сахрањени
војници његове чете.

Откопавање заједничке гробнице на Дунавском Кеју 1930 год.

У заједничкој гробници на Дунавском Кеју нађено је стотинама
пари цокула и разне војничке спреме.

Један дирекан приказ из дана борби у одбрани престонице.

Штїамїарија „Јединсїво“, Космајска 16. Телефон 40-10

